

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 12513

KATALOG FUN DER YEHOASH
OYSSHTELUNG

N. Yidishe kultur-gezelshaft (New

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

קאטאלאג

פון דער

יהואש אויסשטעלונג

ואדר-ניסן, תרצ"ה

מארט-אפריל, 1935

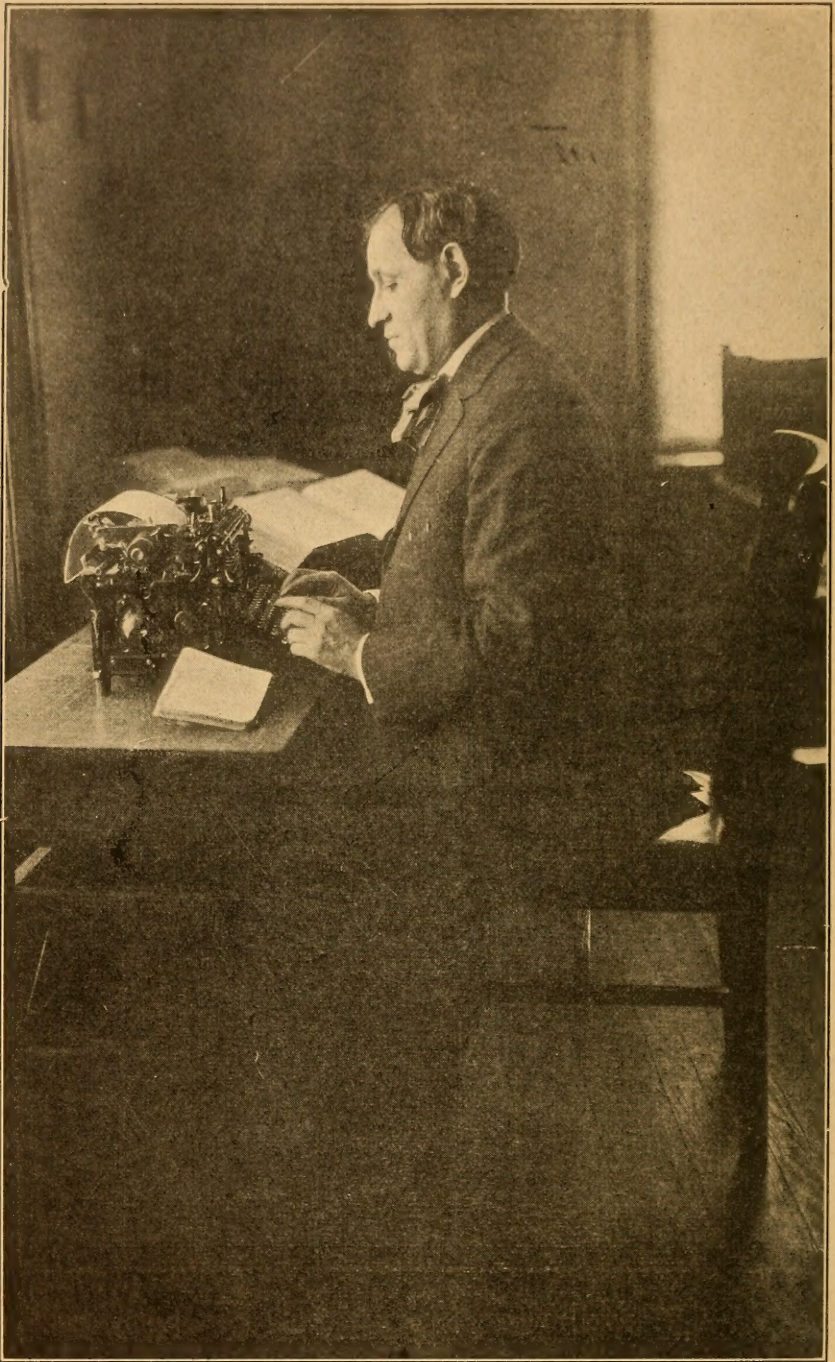
איינגעארדנט פון דער

יידישער קולטור געזעלשאפט

ניו-יאָרק

וויכטיקע דאָטן אין יהוּאַש'ס לעבן

- 1872 – (ניט 1871, ווי עס ווערט געוויינטלאַך אָנגענועבן) 12 אלול, געבאָרן אין ווירבאַלן, אויף דער רוסישדייטשער גרעניץ, ביי פּלב און דאָברע-הוה בלומנאַרדן. דער פּאָטער באַקאַנט אַלס אַ למדן, אַ חכם און אַ משׁייל.
- 1885 – פּאַרלאָזט די וואַלאָזשינער ישיבה און נעמט, יך שטודירן פרעמדע שפּראַכן און ליטעראַטורן. הויבט אָן זיין ליטעראַרישע טעטיקייט.
- 1891 – זינגעקומען קיין אמעריקע.
- 1891 – געדרוקט זיינע ערשטע לידער אין י. ל. פּרז'עס, ״זידישע ביבליאָטעק״.
- 1900 – קראַנק געוואָרן אויף שווינדוכט און אוועקגעפּאַרן קיין דענווער.
- 1904 – געהייראַט פּלאַראַ סמירנאָוו, אין דענווער.
- 1907 – ערשינען זיין ערשט בוך, ״געזאַמעלטע לידער״; אין פּאַרלאַג, אינטערנאַציאָנאַלע ביבליאָטעק״.
- 1908 – זיך באַזעצט אין ניו-יאָרק.
- 1910 – פּאַרעפּנטלאַכט די דאָזיקע רייע ווערק: ״אידישער ווערטערבוך – העברעאישע עלעמענטן אין דער אידישער שפּראַך״, צוזאַמען מיט דר. חיים ספּיוואַק; לאַנג פּעלאָס, ״היאָואַטא״; צוויי בענדער פּון תּ״ך-איבערזעצונגען: ״ישעיה״ און ״איוב, שיר השירים, רות און קהלת״.
- 1912 – ערשינען זיין איבערזעצונג פּון ״פּרקי אבות״.
- 1913 – ערשינען צוויי נייע בענדער: פּון דער וועלט און יענער״ (פּראָזע) און, אין וון אַוּל נעבעל״ (לידער), פּאַרלאַג יהוּאַש.
- 1914 – אָפּגעפּאַרן קיין ארץ-ישראל און זיך באַזעצט אין רחובות. שטודירט ניי און אַלט אַראַביש, איבערזעצט סוראַס פּון קאַראַן.
- 1915 – צוליב דער מלחמה צוריקגעקומען קיין אמעריקע. ערשינען זיין ״פּון ניו-יאָרק ביז רחובות און צוריק״. דאָס ווערק איז ערשינען אין ענגלישער איבערזעצונג פּון אייוואַק גאַלדבערג און איז איבערזעצט געוואָרן אין העברעאיש פּון ש. ל. ציטראַן.
- 1919 – ערשינען אַ נייער באַנד לידער, ״אין געוועב״, באַנד א.
- 1920 – ערשינען נאָך אַ באַנד לידער, ״אין געוועב״, באַנד ב.
- 1922 – זיין איבערזעצונג פּון תּ״ך הויבט זיך אָן דרוקן אין פּאַרזעצונגען אין ניו-יאָרקער ״טאָג״.
- 1926 – ערשינען אין בוך-פּאַרם ״חומש״ אין צוויי בענדער, פּאַרלאַג, תּ״ך״.
- 1927 – 10 יאַנואַר, 10:30 אין דער פּרי, פּלוצים געשטאַרבן אין זיין וואוינונג אין די בראַנקס, ניו-יאָרק.

יהואש ביי דער ארבעט אויף ויין תנ"ך איבערזעצונג

יהואש

(יהואש שלמה בלומגארדן) 1871-1827

1927

פון חוה יהואש-דוואַרקין

יהואש איז געבאָרן געוואָרן אין ווערזשבעלאָוו (ווירבאַלן), סאוואַלקער גובערניע. ווערזשבעלאָוו איז אויפן דייטש־רוסישן גרעניץ. דער פאָטער, ר' כלב, איז געווען אַ געלערניטער נאָר אַן אומפראַקטישער איד. עדיהיום איז דער נאָמען ר' כלב אין סאוואַלקער געגנט אַ סינאָגים פאַר גאָטס־פאַרטיקייט און קלוגשאַפט. די מוטער, דאָבער־חוה, איז געווען די געשעפט־פירערין פון דער פאַמיליע. אויף איר איז געפאַלן די גאַנצע לאַסט פון האַדעווען און באַקליידן דאָס הויזגעזינד. זי האָט געפירט אַן אייזגעשעפט און האָט גע'שמ'ט פאַר זייער אַ גוטער פרוי. געשטאַרבן איז זי אַ טראַגישן אָבער אַ שיינעם טויט. איר מוטער האָט ביים טויט־בעט איבערגעלאָזן אויף אירע הענט אַן אַלטע חבר'טע. יהואַש'ס מוטער האָט געטריי אויפגעפאַסט אויף דער אַלטער פרוי, און אַז יענע איז קראַנק געוואָרן און דער דאָקטאָר האָט פאַרשריבן פאַר איר אייז, איז די מוטער, וואָס איז אַליין קראַנק געווען, געגאַנגען אָב האַקן אייז. די אַלטע האָט זי געראַטעוועט און אַליין איז זי געשטאַרבן פון לונגע־אַנטצינדונג.

בין 13-14 יאָר האָט יהואַש גע'חלום'ט צו קריגן סמיכות אויף רבנות. אָבער שפעטער האָט ער זיך גענומען לערנען פרעמדע שפראַכן, אָנהויבנדיק מיט דייטש. זיין אָנרעגונג צו שטודירן האָט ער געקראָגן פון אַן עלטערער שוועסטער-שיינע. די שיינע איז געווען אַ מערק־ווירדיק געבילדעטע מיידל. דער צוויגן אין אַ העברייאיש־דישער אַטמאָספערע, האָט זי אין דער זעלבער צייט געהאַט אַ גוואַלדיקע גייגערקייט פאַר וועלטלאַכע ענינים. מען דער־ציילט אויף איר, אַז אָפטמאָל ביי זיי אין הויז, ווען מען איז געקומען צו ר' כלב'ן וועגן שאלות ותשובות אָדער גלאַט אַזוי מחלוקות, פלעגט מען זי אַריינרופן און זיך פאַרלאָזן אין גאַנצן אויף איר פסקדין.

צו יענער צייט איז יהואַש אַוועק קיין וואַרשע, וואו זיין שוואַגער בךאביגדור און י. ל. פּרץ האָבן זיך פאַראינטערעסירט מיט אים. פּרץ האָט געדרוקט יהואַש'ס ליידער, ווי אויך מ. ספעקטאָר.

צו 18-19 יאָר איז יהואַש אַוועקגעפאַרן קיין אַמעריקע. פון אָנפאַנג איז ער איינגע־שטאַנען ביי זיינעם אַ ברודער (ר' כלב'ס אַ זון פון דער ערשטער פרוי), וואָס איז געווען אַזוי פיל עלטער פאַר יהואַש'ן, אַז דעם ברודער'ס אייניקל איז געווען כמעט אין די זעלבע יאָרן מיט אים. די ערשטע צען יאָר אין אַמעריקע האָט יהואַש כמעט ווי גאַרניט געשריבן. זיינע באַשעפטיקונגען זיינען געווען אַזוי פאַרשידנאַרטיק, אַז יהואַש אַליין האָט זיי גאַרנישט גע־דענקט. אויף זיין ערשטער שטעלע אין אַ ביכער־געשעפט האָט ער פאַרדינט גאַנצע דריי דאָלער אַ וואָך. פון דעם פלעגט ער צאָלן זיין ברודער פאַר קעסט און פאַר זיין שיפּס־קאַרטע קיין אַמעריקע. צום סוף וואָך פלעגט אים איבערבלייבן בלויז פינף סענט. פאַר דעם אוצר פלעגט ער יעדן שבת קויפן הייסע בייגל און אַוועק פון זיין וואוינונג אין ברוקלין צום מעטראָפאליטאן מוזעאום, אַהין און צוריק צו פוס. אַ קורצע צייט איז ער געווען אַ שפיצ־פעדלער. זיין וויכטיקסטע שטעלע איז אָבער געווען אין אַ גלאַדגעשעפט. ער איז אַריין אַהין אַלס אַ שיקאָינגל, און אין משך פון די אַכט יאָר, וואָס ער האָט דאַרטן געאַרבעט, איז ער געוואָרן דער הויפּט־פאַרוואַלטער, און האָט געהאַלפן ברענגען דאָס געשעפט צו אַ הויכער מדרגה.

אין 1900 איז ער קראַנק געוואָרן און אוועקגעפאָרן קיין דענווער, וואו ער האָט זיך באַקענט מיט זיין פרוי—פלאַראַ סמירנאָוו. זיי האָבן חתונה געהאַט אין 1904. ער איז געווען איינער פון די גרינדער און הויפט־פאַרוואַלטער פון דעם סאַנאַטאָריום פאַר שווינדזיכטיקע—דער „דושיי. סי. אַר. עס.“, און ווען דער סאַנאַטאָריום האָט זיך געפונען אין אַ שלעכטן פינאַנציעלן צושטאַנד, איז ער קראַנקערהייט אַרויסגעפאָרן מיט יעקב מאַרינאָוו'ן איבער'ן לאַנד צו זאַמלען געלט פאַר דער אינסטיטוציע.

אין 1909 איז יהוּאַש צוריקגעקומען קיין ניריאַרק מיט זיין פאַמיליע—זיין פרוי און טאָכטער. אין דענווער האָט ער ווידער אָנגעפאַנגען שרייבן נאָך אַן איבעררייס פון 10 יאָר. אין 1914 זיינען יהוּאַש'ס נאַציאָנאַלע חלומות פאַרווירקלאַכט געוואָרן, ווען ער איז געפאָרן קיין ארץ־ישׂראל. ער האָט געהאַט בדעה זיך דאַרטן צו באַזעצן אויף שטענדיק, נאָר דער וועלט־קריג האָט אויסגעבראַכן און ער איז געפאָרן קיין מצרים איבערוואַרטן די צע־רודערטע צייט. נאָך זיבן חדשים, זעענדיק אַז ניט אַזוי שנעל וועט זיך פאַרענדיקן די מלחמה, האָט ער זיך אומגעקערט קיין ניריאַרק (1915).

נאָך אין ארץ־ישׂראל האָט ער אָנגעפאַנגען זיך צו גרייטן צו זיין ביבלי־איבערזעצונג. האָבנדיק דאָס אין זינען, האָט ער זיך פלייסיק גענומען צו שטודירן אַראַביש. באַלד ווי ער איז צוריקגעקומען קיין אַמעריקע, האָט ער זיך ערנסט גענומען צו זיין ביבלי־אַרבעט, נישט רעכענענדיק זיך אין גאַנצן מיט זיינע פריערדיקע איבערזעצונגען פון ישעיה, איוב, שיר־השירים, רות, קהלת (1910). כאָטש ער האָט זיך קיינמאָל נישט געמישט אין פאָליטיק, האָט ער זיך דאָך פאַראַינטערעסירט אין דער אַרבעט פון דעם ייִדישן קאַנגרעס און איז געווען אין אָנפאַנג איינער פון זיינע טעטיקסטע מיטגלידער, און איז אפילו געווען נאָמינירט פאַר פרעזידענט.

זיינע אייגענע פאָעטישע שאַפונגען האָט ער ניט פאַרנאכלעסיקט אין דער צייט ווען ער האָט געאַרבעט אויף דער ביבלי. ער האָט זיך אָפּטמאָל באַנונגט בלויז מיט אַ נאָטיץ אין זיין ביכעלע, מיט דער אָפּנונג, אַז די אַלע פעדים וועט ער פאַרוועבן, ווען די איבערזעצונג וועט זיין פאַרטיק. ער האָט זוכה געווען צו זען בלויז חומש אין בוך־פאַרם. ער איז געשטאַרבן ז' שבט, 1927, אין ניריאַרק.

אַ רשימה פון יהוּאַש'ס ווערק:

1. געזאַמעלטע ליעדער (1907).
2. אידיש ווערטערבוך העברייאישע און כאַלדיאישע עלעמענטן אין דער אידישער שפּראַך, צוזאַמענגעשטעלט מיט דר. ספּיוואַקן. (1910).
3. ישעיה, איוב, שיר השירים, רות, קהלת (ערשטע איבערזעצונג. 1910).
4. הייאַואָטהאַ (1910).
5. פרקי־אבות (1910).
6. נייע שריפטען 2 בענדער. (1910).
7. פאַבלען (1912).
8. פון דער וועלט און יענער (1913).
9. אין זון און נעבעל (1913).
10. שלמה'ס רינג (1916).
11. פון ניריאַרק בין רחובות און צוריק 2 בענדער. (1917).
12. אין געוועב, א (1919).
13. אין געוועב, ב (1921).
14. חומש (1926).
15. נביאים ראשונים (1927).
16. נביאים אחרונים (1929).
17. שיר השירים (1932) אַרויסגעגעבן פון אמאָפּטייד ייוואַ.
18. תהלים, מיטן העברעאישן טעקסט (1933), היברו פאַבלישינג קאָ.
19. כתובים (איצט אין דרוק).
20. אָנמערקונגען צו דער ביבלי און אַ גרויסע צאָל לידער— אין מאַגסטרופּט.

גדפאלא אים אי שטאט מילך מין שלום
און מין גרעמאלט אים ניש זומינגעליך
גרעגט האט זען דאס שלום פון א וויל
און זיינע מיט צום בית נש צוגעשליסן...

מין שלום, מין מיט שלום
וויס אליינע אליינע ווארט
און אליינע אליינע פרייט
און מיט וויס וויס זינט נעמט
דאס אלעס שטענדיק, און אלעס
מין שלום מין מיט שלום...

א פאדער האט פא קינד און זיך צווייטע
און איינע מין מין אהם זענען
האט זען מיט זיך געצויגן און געזען
און האט מין און מין זענען - שלום...

מין שלום, מין מיט שלום
האט צו זענען און פרייט
מין מין זענען זענען -
מין שלום, מין מיט שלום...

פאקסמיליע פון ירושלים א מאנוסקריפט

פלאָראַ יְהוֹאֵשׁ—בלומגאַרדן

1877—1934

אירע עלטערן האָבן אויסגעוואַנדערט קיין אַמעריקע פון יעלינאָוועטגראד ווען פלאָרא איז אַלט געווען אַכט יאָר. די פאַמיליע האָט זיך באַזעצט אין נירעייִווען, וואו פלאָראַ איז דורכגעגאַנגען די אַמעריקאַנער שול. אַלס יונגע מיידל געווען טעטיק אין די אַנאַרכיסטישע קרייזן פון ניו הייוון. זיך באַקענט מיט יְהוֹאֵשׁ אין דענווער, און געהייראַט אויגוסט דעם 4טן, 1904. פון יענעם מאַמענט געווידמעט איר גאַנץ לעבן יְהוֹאֵשׁ און זיין אַרבעט. נאָך יְהוֹאֵשׁ'ס טויט אָנגעגאַנגען מיט דער אַרבעט פון אַרויסגעבן זיין תנ"ך איבערזעצונג און געשטאַרבן פאַקטיש באַ דער אַרבעט.

נאָטיצן

וועגן דעם יהואָש אַרכיוו־מאַטעריאַל באַ דער אויסשטעלונג
פֿון דער „ידישער קולטור געזעלשאַפֿט“

דער רייכער און וויכטיקער מאַטעריאַל אין דעם יהואָש אַרכיוו, וואָס געפינט זיך אין אונדזער באַזיץ, איז ווייט נישט די פולע זאַמלונג צו געבן אַ פולשטענדיקן באַגריף וועגן דער גרויסער און פאַרבנרייכער פּערזאָן יהואָש, מיט זיין גאַנצער אַרומיקער סביבה און זיין טעטיקייט אויפן ליטעראַרישן און געזעלשאַפֿטלאַכן געביט.

זייער ווייניק ידישע שרייבער, קולטור־און געזעלשאַפֿטלאַכע טוער האָבן געהאַט אַ חוש פאַר זאַמלען מאַטעריאַלן וועגן זייער לעבן און טעטיקייט. די סיבות גייען ניט אַריין אין דער קאָמפּעטענץ פון דיִדאַזיקע נאָטיצן, און איך וועל זיי ניט באַרירן.

יהואָש, פּונקט ווי אַלע אַנדערע זיינע קאָלעגן, האָט געליטן פון דעם זעלביקן פעלער און אגב איז ער אויך געווען צו פיל באַשעפטיקט כדי צו זאַמלען מאַטעריאַלן וועגן זיך אַליין, אָדער לאָזן קאָפּיעס פון זיינע ליטעראַרישע און געזעלשאַפֿטלאַכע בריוו. אַ טעטיקייט און אַ קאַרעספּאָנדענץ האָט ער אָנגעפירט זייער אַ פאַרצווייגטע און פאַרשידנאַרטיקע, ווי עס ווייזן די גרויסע צאָל בריוו צו יהואשן אין אונדזער באַזיץ—פון פאַרשידענע שרייבער און קולטור־טוער פון כמעט דער גאַנצער וועלט, וואָס האָבן געלעבט און געווירקט אין דער זעלבער צייט מיט יהואשן; און געענטפערט האָט ער יעדן איינעם פּינקטלאַך, ווי פאַרנומען אָדער קראַנק ער איז נישט געווען און ווי וויכטיק אָדער אומוויכטיק אַ בריוו זאָל נישט זיין. און ווען ער האָט עס אַליין טעכניש ניט געקאָנט דורכפירן, האָט אים זיין טאַכטער עוולין געהאַלפן. אָבער, אַחוץ פון אַ פאַר וויכטיקע בריוו, האָט ער קיין קאָפּיעס נישט געלאָזן—און ווי פלאַראַ יהואש האָט מיר דערציילט, איז ווען זי פלעגט אים אויף דערויף אויפמערק זאם מאַכן, זיין ענטפער געווען אַז ער האַלט ניט זיינע בריוו פאַר וויכטיק גענוג צו מאַכן קאָפּיעס פון זיי.

מיר געפינען אַז אין גאַנצן אַרכיוו איז דאָ זייער ווינציק מאַטעריאַל וועגן זיין קינדהייט, וועגן זיינע ערשטע יאָרן אין אַמעריקע, און אפילו נישט דער גאַנצער מאַטעריאַל וועגן זיין טעטיקייט פאַרן דענווער סאַנאַטאָריום וואָס איז אַ קאָפּיטל פאַר זיך אַליין. די ביאָגראַפּישע נאָטיצן, צוזאַמענגעשטעלט פון זיין טאַכטער, זיינען מערסטנס גענומען געוואָרן פון געשפּרעכן מיט אירע עלטערן און פון יהואָש'ס אַ שוועסטער, פרוי בַדאַביגדור פון וואַרשע.

עס געפינען זיך אין אַרכיוו זייער ווייניק אַרטיקלען איבער יהואָשן פאַר זיין טויט—נישט ווייל מען האָט נישט געשריבן, נאָר ווייל מען האָט פשוט נישט געזאַמלט. און אפילו אַ גרויסער טייל פון דעם מאַטעריאַל וואָס איז דאָ, איז געזאַמלט געוואָרן אַ דאַנק י. ד. בערקאָוויטשן (שלום עליכם'ס איידים) וואָס האָט געהאַט דעם חוש און דעם פּיינעם טאַקט, גלייך נאָך יהואָש'ס טויט צו אַבאַגירן זיך פאַר דער פאַמיליע אין אַ „קליפּינג ביוראָ“ אָן זייער וויסן. און אַ דאַנק אָט דעם באמת פּיינעם זשעסט מיט אַ חוש פאַר געשיכטע, האָבן מאַטעריאַלן אַ געהויבן אַריינקומען פון דער גאַנצער וועלט.

באַלד נאָך יהואָש'ס טויט, צוליב דער געדריקטער שטימונג פון דער פרוי יהואָש און טאַכטער אויף זייער גרויסן פאַרלוסט, און אויך צוליב דער שווערער און פאַראַנטוואָרט־לאַכער אַרבעט פון שאַפן מעגלאַכקייטן פאַר דער דערשיינונג פון דער ביבל, און אויך

צוליב דער פארנומענקייט מיט רעדאגירן און לייענען קארעקטור, איז אוממעגלאך געווען צו ברענגען דעם ארכיוו אין אָרדענונג. די אַלע יאָרן האָט דאָס מיר פּערזענלאַך אַ סך עגמתי נפש פאַרשאַפט. מיט אַ צוויי יאָר צוריק האָב איך באַשלאָסן אַז דער מאַטעריאַל מוז געבראַכט ווערן אין אָרדענונג. דער גאַנצער מאַטעריאַל האָט זיך נאָך געפונען אין די צייטונגען און זשורנאַלן, אפילו ניט אויסגעשניטן; דאָן האָב איך עס אַלץ קאַטאַלאָגירט. עס איז אָבער נישט געווען אין גאַנצן קיין וויסנשאַפטלאַכע קלאַסיפיקאַציע, און נישט אַריינגע-קלעפט אין ביכער. היינטיקס יאָר, אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון דער „ידישער קולטור געזעלשאַפט“ צו מאַכן אַ יהוּאַ-אויסשטעלונג, האָט דער גאַנצער אַרכיוו געמוזט איינגעאָרדנט ווערן. און אזוי ווי די י. ק. ג. האָט נישט די פּינאַנציעלע, אָדער די טעכנישע מיטלען, די גאַנצע זאַך צו באַזאָרגן, האָב איך מיט מיין פּרוי (יהוּאַ'ס טאָכטער) באַשלאָסן אַליין דורכצופירן די אַרבעט. און נאָך חדשים פון שווערער און אַנגעשטרענגטער מי, איז אונדז געלונגען צו זאַמענצושטעלן סיסטעמאַטיש און דעטאַלירט אַן אַרכיוו פון די מאַטעריאַלן אין אונדזער באַזיץ. די רשימות אין דעם קאַטאַלאָג און די ביכער באַ דער אויסשטעלונג, ווי אויך די קאַלעקציע בילדער און אַנדערע עקספּאַנאַטן וועלן געבן אַ קליינעם באַגריף אין וואָס די אַרבעט איז באַשטאַנען.

איך וויל דאָ אויפּמערקזאַם מאַכן צו פאַרמענטשן אַז אין זייער קריטיק זאָלן זיי האָבן אין זינען אַז דער גאַנצער מאַטעריאַל איז געווען אַ צופעליקער, געזאַמלט אין משך פון אַ קאָרגע דרייסיק יאָר, און אין דעם באַשרענקטן פּלאַץ פון אַ פּריוואַטער וואוינונג, און פאַר דער קורצער צייט וואָס מיר האָבן געהאַט צוצוגרייטן די אויסשטעלונג, איז געווען כמעט אוממעגלאַך צו זיין אין גאַנצן פינקטלאַך. זיי וועלן געפינען, צום ביישפּיל, אַ פאַר אָפּי טיילונגען אין געוויסע ביכער וואָס וואָלטן פּילייכט באַדאַרפט זיין באַזונדער, אָבער צוליב דעם וואָס געוויסע מאַטעריאַלן זיינען זייער מאָגער-אָבער געוואַלדיק אינטערעסאַנט, ווי צום ביישפּיל די „קוריאָנדאַפּטיילונג“, אָדער יהוּאַ'ס געשפרעכטן מיט זיין טאָכטער און פאַר-צייכנט פון איר, -האָבן מיר זיי געמוזט אַריינגעבן ווי אַ טייל פון אַנדערע ביכער. אָבער אין יעדן פאַר, האָבן מיר זיך געהאַלטן באַ דער פינקטלאַכקייט צו געבן און טיטולירן אַ שער-בלאַט באַ יעדער אָפּטיילונג, ווי קליין זי זאָל נישט זיין. און אויך זיינען מיר געווען זייער פאַר-זיכטיק מיט די רשימות אויפן פּאָדער-בלאַט פון יעדן בוך. ביים אויסשטעלן די רשימות האָבן מיר געפונען אַ סך צייטונגען און זשורנאַלן צעשטערט און עס איז געווען אוממעגלאַך פעסטצושטעלן די שטעט אָדער די לענדער פון וואָנען זיי קומען; און נישט האָבנדיק באַ זיך קיין צעטל פון צייטונגען און זשורנאַלן פון דער גאַנצער וועלט, זיינען מיר געווען געצוואונגען אין אייניקע פּאַלן זיך פאַרלאָזן אויף אונדזער אייגענעם זכרון. דערפאַר איז מעגלאַך, אַז עס זיינען אַריינגעפּאַלן געוויסע אומפינקטלאַכקייטן.

דער סך-הכל פון די רשימות ווייזט אונדז אַז אין אַרכיוו געפינען זיך 2638 „אייטעמס“ וואָס פאַרנעמען 1153 זייטן צייטונגס-פאַרמאַט. עס באַטייליקן זיך באַ 350 שרייבער, פון זיי 200 אויף יידיש, און 98 אויף ענגליש, -די איבריקע אין אַנדערע שפּראַכן. באַ 300 צייטונגען זיינען רעפּרעזענטירט, פון זיי באַ 120 אויף יידיש, באַ 140 אויף ענגליש, 17 אויף העברעאיש, און די איבריקע אין 7 אַנדערע שפּראַכן. איבער 50 מענטשן האָבן איבערגעזעצט יהוּאַשן אין 10 שפּראַכן. אין 12 שפּראַכן זיינען געשריבן געוואָרן אַרטיקלען איבער יהוּאַשן, און ער איז דערמאָנט געוואָרן אין אַלע פינף ער-דיטיילן, אַוואו יידן וואוינען נאָר.

איך וויל אין מיין נאָמען, און אין מיין פּרוי'ס נאָמען, אויסדריקן אונדזער דאַנק צו חבר ש. מענדעלסאָן פון „יוואָ“ פאַר זיין טעכנישער הילף און ערנסט באַ דער אַרבעט.

איך וויל דאָ אויך פעסטשטעלן אַז די משפּחה אַנטזאָגט זיך פון וועלכן עס איז רוח פון דער אויסשטעלונג, און אַז דער גאַנצער פּראָפּיט גייט צו דער „ידישער קולטור געזעלשאַפט“.

רשימה פון יידישע צייטונגען וואָס גייען אַריין אין יהוּאַש אַרכיוו

האמער (ניר־אַרק)	אוועזשאַנדער שטימע (ו. אַמעריקע)
היינט (וואַרשע)	אויפקום (ניר־אַרק)
וואַכנבלאַט (ניר־אַרק)	אונדזער בוך (ניר־אַרק)
ווארהייט (ניר־אַרק)	אונזער וואָרט (ניר־אַרק)
ווילנער טאָג	אונזער טאָג (וואַרשע)
(דער) וועג (מאַנטרעאַל)	אונזער לעבן (מעקסיקאַ סיטי)
(די) וועלט (קליוולאַנד)	אונזער צייט (ווילנע)
וועלט שפּיגעל (קאַווע)	אידישע אַרבעטער שטימע (ניר־אַרק)
וועקער (ניר־אַרק)	אידישע וואָרט (וויניפעג)
זענלען (פּאטערסאָן)	אידישע וועלט (אַרענטינאַ)
זשורנאַל (טאַראַנטאָ)	אידישע וועלט (ו. אַפּריקע)
(דער) טאָג (ניר־אַרק)	אידישע וועלט (פּילאַדעלפּיע)
יונגט (ניר־אַרק)	אידישע וועלט (סינסינעטי)
יונגט וועקער (וואַרשע)	אידישע וועלט (קליוולאַנד)
יונגט זשורנאַל (ניר־אַרק)	אידישע פּאָלק (ניר־אַרק)
ידישע פרעסע (אַנטווערפּן-ברוסעל)	אידישע פרעסע (בוענאָס אירעס)
ידישע פּאָלקסבלאַט (מונקאַטש-טשעקאָסלאַוואַקיע)	אידישע פרעסע (מילוואָקי)
יידיש (ניר־אַרק)	אידישע פרעסע (פיטסבורג)
יידישע פּאָלק (שיקאַגאָ)	אידישע צייטונג (בוענאָס אירעס)
יידישע שטימע (ניר־אַרק)	אידישע שטימע (ווילנע)
יידישעס טאַגעבלאַט (ניר־אַרק)	אידישע שטימע (לאָס אַנגעלעס)
יידישער וועטוויזער (פיטסבורג)	אידישע שטימע (ניר־אַרק)
לאָדזער טאַגעבלאַט	אידישער אַרבעטער (ניר־אַרק)
לאָדזער פּאָלקס־שטימע	אידישער זשורנאַל (טאַראַנטאָ)
ליטעראַטור און לעבן (ניר־אַרק)	אידישער קאַנגרעס (ניר־אַרק)
ליטעראַרישע בלעטער (וואַרשע)	אידישער קוריער (שיקאַגאָ)
מאַמענט (וואַרשע)	אידישער קעמפּפּער (ניר־אַרק)
מאַרגען זשורנאַל (ניר־אַרק)	אידישער רעקאָרד (סט. לואיס)
מיניקעס' יום־טוב בלעטער (ניר־אַרק)	אין זיך (ניר־אַרק)
מעקסיקאַנער אידישע שטימע	אַמעריקאַנער (ניו יאָרק)
נייע וואָרט (באַסטאָן)	אַפּריקאַנער (יאָהאַנעסבורג)
נייע וועלט (קליוולאַנד)	אַרבייטער וועלט (שיקאַגאָ)
נייע לעבן (ניר־אַרק)	אַרבעטער פּריינט (לאָנדאָן)
נייע פּאָלקסצייטונג (וואַרשע)	אַרבעטער צייטונג (וואַרשע)
נייער זשורנאַל (ברוקלין)	אַרבעטער צייטונג (טשענסטאָכאָווע, פּוילן)
נייער פּאָלקסבלאַט (לאָדו)	באַסטאָן אַמעריקאַנער
נעמעס (מאַסקווע)	באַזאַר צייטונג-1921 (ניר־אַרק)
נעפּאָכע (פּאַריז-וואַרשע)	ביכער וועלט (וואַרשע)
פּאַליעסער שטימע (ביאַליסטאָק)	גרויסער קונדס (ניר־אַרק)
פּנימער און פּנימלאַך (אַרענטינאַ)	גרינינקע ביימערלעך (ווילנע)
	גערעכטיקייט (ניר־אַרק)
	דעטרויעטער וואַכענבלאַט
	דרום אַמעריקאַ (בוענאָס אירעס)
	האַוואַנער לעבן

פּונקס (נידִיאָרק)
פּראָלעטאַרישער געדאַנק (טאַראַנטאַ)
פּרעסע (בויענאַס אײרעס)
פּרעסע (קליוולאַנד)

צוואַמען (נידִיאָרק)
צוקונפּט (נידִיאָרק)
צײַט (ווילנע)
צײַט (לאָנדאָן)
צײַט (נידִיאָרק)

(דאָס) פּאָלק (נידִיאָרק)
פּאָלקסצײַטונג (וואַרשע)
פּאַר די קינדער (ו. אַמעריקע)
פּאַרבאַנד (נידִיאָרק)
פּאַרווערטס (נידִיאָרק)
פּאַרן פּאָלק (נידִיאָרק)
פּאַרשטעהער (סט. לואיס)
פּיהרער (נידִיאָרק)
פּילאַדעלפּיאַ אַמעריקאַן
פּעדער (נידִיאָרק)
פּרייהײט (נידִיאָרק)
פּריינד (פּעטערסבורג)
פּריינט (נידִיאָרק)
פּרייע אַרבייטער שטימע (נידִיאָרק)
פּרימאַרגן (רינע)

קאַוונער פּאָלקסבלאַט
קאַליפּאָרניער אידישע שטימע (לאָס אַנגעלעס)
קאַנאַדער וואַכנבלאַט (טאַראַנטאַ)
קינדער־וועלט (נידִיאָרק)
קינדער זשורנאַל (נידִיאָרק)
קליינע פּאָלקסצײַטונג (וואַרשע)
קענעדער אָדלער (מאַנטרעאַל)
קערן (נידִיאָרק)

ראַמאַך־צײַטונג (וואַרשע)
רויערד (מאַנטרעאַל)

שול און היים (נידִיאָרק)

רשימה פון העברעאישע צײַטונגען

דבר (תל־אביב)
האומה (נידִיאָרק)
האחדות (ירושלים)
הארץ (תל־אביב)
הדואר (נידִיאָרק)
הדרור (נידִיאָרק)
המליץ (באַלטימאָר)
הספּריה (וואַרשע)
העברי (1)
העולם (2)
הפּועל הצעיר (תל־אביב)
הצופּה (נידִיאָרק)
הצפּירה (נידִיאָרק)
התורן (נידִיאָרק)
כתובים (3)
עולם הילדים (ארץ־ישראל)
תרנום (4)

רשימה פון יידישע שרייבער וואָס גייען אַרײַן אין יהוָאָש אַרכיוו

פ. א.	ה. הערשמאַן	לעאַנידאס
ד. אַבערסאָן	ל. הערמאַן	דער לעבעדיקער
אברהם'ל		יחזקאל לעווײט
י. אַדלער	ז. וויינפער	ש. מ.
אגרין	שלמה ווייסמאַן	י. מאַנידאָף
אפרים אויערבאַך	מאָריס ווינטשעווסקי	יהודה לייב מאַדאַרסקי
דוד איידעלסבערג	פ. וויערניק	ל. מאַטעס
ר. איילאנד	ב. וולאַדעק	א. מ. מאַנדעלבוים
דר. מ. אייווענטשטאַדט		צבי הירש מאַסליאַנסקי
דוד איינהאַרן	ז.	יעקב מאַרינאַוו
אַלניץ	י. ז.	מאַרק
ל. אליאב	ל. ז.	אהרן מאַרק
א. אלמי	לעאַן זאָלאָטקאַף	מאַניאַ מאַרשאַל
ל. אראַנס	יצחק זאָר	דר. א. מוקדוני
שלום אַש	שמואל זאָראַמב	נחמן מייזיל
	שרה זילבערמאַן	מאָריס מייער
ל. ב.	ש. ד. זינגער	חנן י. מיניקעס
יעקב באַטאַשאַנסקי	ג. זעליקאוויץ	ג. ב. מינקאַוו
ס. בודאַווסקי	זרבבל	ל. מלאַך
ב. ביאַלאָסטאַצקי	ז. ט.	מ. מלמד
ח. נ. ביאַליק	חיים טאַלמאַטש	מנחם-באַריישאַ
בן-יעקב	דער טונקעלער	בן מענדעל
בךמשה	דוד-ב. טירקעל	יוסף מענדעלסאָן
י. בען	א. טרעשטשאַנסקי	דר. ב. נ. מאַרגאָליז
בעל דמיון	ב. טשובאַטאַווסקי	ק. מרמר
בעל מחשבות	חיים טשעמערניסקי	
משה בראַדערזאָן		משה נאָדיר
ראובן ברייניץ	מ. י.	פ. נאַוויק
	בן צבי יאַבראַוו	ה. ד. נאַמבערג
מענדעל גאָלד	מרדכי יאַפע	מ. נאַקס
אב. נאָלדבערג	ש. יודסאָן	ש. ניגער
ב. צ. נאָלדבערג		ראָזאַ נעוואַדאַווסקאַ
טטמאַן-לעווין	מ. כ.	
ברוך גלאומאַן	כאווער פּאווער	ב. סאַטט
יעקב גלאַטשטיין	כאווער פּיניע	ש. סטופּניצקי
א. גלאַנץ	אלעף כץ	י. י. סיגאַל
יעקב גלאַנץ		נחמיה סיגאַל
י. י. גלאַס	לאַגאַס	דר. נ. סירקין
	מ. לאַזאַרסאָן	יואל סלאָנים
ישראל דאָוידזאָן	ה. לאַנג	ב. סמאָליאַר
יהודה לייב דאַשעווסקי	ג. לואיס	יעקב סטאַדאַלסקי
בען דוואַרקין	ז. ליבין	דר. חיים ספּיוואַק
יוסף מ. דימענטשטיין	י. ליבמאַן	יונה ספּיוואַק
	חיים לייעבערמאַן	
ל. האַלענדער	זש. לייבנער	א. ע.
ה. הירש	ה. לייזיק	ה. עדין
פרץ הירשביין	אבא ליליען	עליאַש
ב. העקער	א. לייעסין	י. ענטין
ד. מ. הערמאַליק		

שכנא עפשטיין
פאָמפאָדור
וויליאַם פּוּזוּנאַק
דוד פּינסקי
פּיקאַלאַמיני (א. גלאַנץ)

דר. שמואל פּייגין
ב. פּינקעל
י. פּישמאַן
מ. י. פּרייד

צביון
יעקב צוּזמער

לעאַן קאַברין
יוסף קאהאַן
סאַלאַמאַן קאהאַן
א. קאוויץ
ה. ש. קאַודאַן
מ. קאַטץ
ש. קאַלדאַוסקי
מוישע קאַטץ
אַלטער קאַציונע
יצחק קאַצענעלסאָן

ד. א. קאַראַלניק
מרים קאַרפּילאַוו
ד. מ. קוּיסמאַן
ל. קוּיסמאַן
מ. קיטאַי
ב. מ. קייזערמאַן
י. קיסין
יוסף קליגמאַן
לעאַ קעניג
ל. קעסנער
רבי אַבא י. קרים
יעקב קרעפּליאַק

י. ר.

פ. מ. ר.

ישראל ראַבינאַוויטש
שמואל ראַבינאַוויטש
מלך ראַוויטש
י. ראַזען

משה ראַזענבלאַט
מ. ראַזענבערג
ש. ראַזענפעלד
שמואל ראַזשאַנסקי
סאול ראַסקין
ה. ראַזענבלאַט

יצחק ריבקינד
יצחק ריווקינד
ב. ריווקין
אברהם רייזען
ולמן רייזען
שרה רייזען
מ. רענאַלסקי

י. ג. ש.

מאַרק שאַנאַל
חנה שאַלקאוויץ
י. שאַמעס

דר. יעקב שאַצקי
אסתר שומיאַטשער

נח שטיינבערג
ישראל שטערן
משה שיפּריס
יענקעל שמיעד
ב. שעלוויץ
א. ח. שעפּס
יוסף שפּיראַ
ניסן שפּיראַ

תשר"ק

העברעאישע אַרטיקלען איבער יהוּאָש'ן

פּוֹן

אב. גאַלדבערג
חיים וויינר
ק. מרמר
דניאל פרסקי
יהודה פילטש
משה קליינמן
מנחם ריבולוב
יצחק ריבקינד
א. שטיינמן
דר. ישראל שפירא

העברעאישע איבערוזעצער פון יהוּאָש'ן

ישראל אסמן
צפורה בן־אביגדור
ש. בן־ציון
ראובן בריינין
אשר ברש
ש. ל. גרדון
א. דומניץ
אריה רוניק
דב שטוק

קאָמפּאָזיטאָרן פון מוזיק צו יהוּאָש'ס לידער

מיכל געלבארט
נ. זאַסלאָוסקי
זאָול זילבערט
ב. זשיסלין
וולאדימיר חפץ
הענרי לעפקאוויץ
מ. פּאַנער
י. פּיראַזשניקאָוו
חיים קאַטיליאַנסקי
אהרן ראָוען
ס. שריבמאן

ENGLISH NEWSPAPERS REPRESENTED IN THE YEHOASH ARCHIVE

- Advertiser* (Boston)
(The) American (Boston)
American Hebrew (N. Y. C.)
American Hebrew and Jewish Messenger
American Israelite (Cincinnati)
American Jewish Chronicle
American Jewish World (Minneapolis)
American Journal (N. Y. C.)
American Weekly Jewish News
- Boston Advocate*
Boston Post
Bridgeport Enterprise
Bridgeport Farmer
Bridgeport Post
Bridgeport Standard
Bridgeport Telegram
Brith Sholom News (Philadelphia)
Bronx Home News (N. Y. C.)
Brooklyn Daily Eagle (N. Y. C.)
Brooklyn Times (N. Y. C.)
B'nai Brith Magazine
B'nai Brith News (Chicago)
C. H. I. Observer (Chicago)
California Jewish Record (Los Angeles)
California Jewish Review (Los Angeles)
Call (Newark)
Canadian Jewish Chronicle (Montreal)
Canadian Jewish Review (Toronto)
Chicago Chronicle
Chicago Israelite
Chicago Jewish Child
Chicago Record—Herald
Christian Science Monitor (Boston)
Cleveland Plain Dealer
- Daily Jewish Bulletin* (N. Y. C.)
Daily News (N. Y. C.)
(The) Day (N. Y. C.)
- East and West* (N. Y. C.)
Emanu-El
Evening News (Denver)
Evening Post (Chicago)
Evening Post (N. Y. C.)
Evening Public Ledger (Philadelphia)
Evening Sun (N. Y. C.)
Evening Telegraph (Philadelphia)
Evening Transcript (Boston)
- Far'n Folk* (N. Y. C.)
Free Press (Detroit)
- Gazette* (Montreal)
Globe (Boston)
Globe (N. Y. C.)
Globe Democrat (St. Louis)
- Hebrew Standard*
Hebrew Watchman (Memphis)
Herald (N. Y. C.)
Herald (Syracuse)
- Indiana Jewish Chronicle*
Intermountain Jewish News (Denver)
Interpreter (N. Y. C.)
Israelite
Ivri Onouchi (Johannesburg)
- Jewish Advocate & Connecticut Hebrew Record* (Boston)
Jewish Center Bulletin (Brooklyn)
Jewish Chronicle (Detroit)
Jewish Chronicle (Kansas City)
Jewish Chronicle (Montreal)
Jewish Chronicle (Newark)
Jewish Chronicle (Sydney, Australia)
Jewish Comment (Baltimore)
Jewish Criterion (Pittsburgh)
Jewish Exponent (Philadelphia)
Jewish Forum
Jewish Guardian (London)
Jewish Herald (Detroit)
Jewish Herald (Houston)
Jewish Independent (Cleveland)
Jewish Indicator (Pittsburgh)
Jewish Ledger
Jewish Ledger (Rochester)
Jewish Monitor (Fort Worth—Dallas)
Jewish Outlook (Denver)
Jewish Press (Omaha)
Jewish Record (San Antonio)
Jewish Review (Buffalo)
Jewish Times (Baltimore)
Jewish Transcript (Seattle)
Jewish Tribune (N. Y. C.)
Jewish Veteran (N. Y. C.)
Jewish World (London)
Jewish Youth (Chicago)

Journal (Atlanta)
Junior Verband (N. Y. C.)

Leader (Wilkes Barre)
Ledger (Newark)

Mail Empire (Toronto)
Mediator (Baltimore)
Menorah Journal (N. Y. C.)
Merric England
Modern View (St. Louis)
Morning Telegram (Bridgeport)
Morning World (N. Y. C.)

Nation (N. Y. C.)
New Judea (London)
New Palestine (N. Y. C.)
New Republic (N. Y. C.)
New Standard
New York American
North American (Philadelphia)

Ohio Jewish Chronicle (Columbus)

Philadelphia Press

Poet Lore (Boston)

Post (Denver)

Press (Utica)

Public Ledger (Philadelphia)

Reflex (Chicago)
Reform Advocate (Chicago)
Review and Observer (Cleveland)
Rochester Times—Union

Sanatorium (Denver)
Sentinel (Chicago)
Springfield Daily Republican
Springfield Union
Stratford Journal (Boston)
Sun (Baltimore)

Times (N. Y. C.)

Trail (Denver)

Traveler (Boston)

Union (Jacksonville)

United Synagogue Recorder (Newark)

Waterbury Evening Democrat

Waterbury Republican

Western Jewish News (Winnipeg)

Wisconsin Jewish Chronicle (Milwaukee)

Young Israel! (Cincinnati)

Yugnt (N. Y. C.)

Zionist Record (Johannesburg)

NEWSPAPERS IN LANGUAGES OTHER THAN YIDDISH, HEBREW, ENGLISH —
REPRESENTED IN THE YEHOASH ARCHIVE

DUTCH

Central Blad (Amsterdam)

FRENCH

Candide (Paris)

L'Aurore (Cairo)

L'Avenir (Casablanca, N. Africa)

Le Monde Oriental

Mercure de France (Paris)

Revue Israelite d' Egypte

GERMAN

Evening German Herald (N. Y. C.)

Frankfurter Zeitung

Judisches Wochenblatt (Frankfurt A. M.)

Morgenzeitung (Wien)

Presszentrale (Zurich)

Unsere Hoffnung (Wien)

(Die) Welt

GREEK

Atlantic

POLISH

Maly Przegląd

Nasz Kurjer

Nasz Przegląd (Warsaw)

Nasz Przegląd Ilustrowany (Warsaw)

RUSSIAN

Paper unknown

SPANISH

Vida Nuestra

ARTICLES ON YEHOASH BY:

A. B. B.
 Robert Bloomfield
 Dr. Boris D. Bogen
 Joseph Brainin
 Philip P. Bregstone
 I. L. Brill
 I. D.
 Gotthard Deutsch
 Joseph M. Diamondstone
 Henry Einspruch
 C. I. F.
 Abraham A. Freedlander
 B. Z. Goldberg
 Milton Goldberg
 Sarah Goldberg
 Dr. Julius H. Greenstone
 Izak Horowitz
 Ezekiel Leavitt
 Oscar Leonard
 Charles A. Madison

Dr. A. M.
 A. Magil
 A. Mandelbaum
 Dr. S. Margoshes
 Maxim
 Rabbi Jacob S. Minkin
 Eugene Parsons
 Bernard G. Richards
 B. Robinowitz
 A. S.
 Milton M. Schayer
 Rabbi Leon Spitz
 Dr. C. D. Spivak
 Hyman Strunsky
 Marie Syrkin
 Dr. David Tabak
 Elbert Aidline—Trommer
 Sidney W. Wallach
 Joseph Wolff
 K. V. Zetterstein

Israel J. Zevin

TRANSLATIONS MADE BY:

E. B. Abraham
 Bertha Beinkinstadt
 Evlin Bloomgarden
 Philip P. Bregstone
 Alter Brody
 T. C. Childs
 Hasye Cooperman
 Helena Frank
 G. G.
 Ephraim Goldberg
 Dr. I. Goldstick

Leah W. Leonard
 Elias Lieberman
 Sarah Potter
 Belle Robins
 J. Rolnick (of Brooklyn)
 Lucy Schildkret
 Dr. I. Schnittkind
 R. Sharensen
 Dr. L. Smirnow
 Max Stetsky
 Marie Syrkin

Elbert Aidline—Trommer

יחזאש אין אָרן, געצײכנט פון יואל לעווײט.

